

Gospod Lenarčič se pa dejanski že mnogo let trudi za povzdigo kmetijstva. Deset let je že član osrednjega odbora kranjske kmetijske družbe. Ta družba marljivo deluje za povzdigo kmetijstva. Lahko bi pa še več storila, da ima v državnem zboru več mož, ki bi jo zagovarjali in jej izposlovali kako podporo. Mi gosp. Povšet nikakor ne očitamo, da ne stori svoje dolžnosti v tem oziru, a vendar mislimo, da bi ne bilo odveč, če še jeden odbornik te prekoristne družbe pride v državni zbor. Poleg tega se pa govori, da g. Povše pri bodočih volitvah več ne misli se poganjati za državnozborni mandat, ker ima preveč posla z deželnim odborštvom.

Lenarčič je pa v deželnem zboru tudi vedno se bavil z gospodarskimi vprašanji in je pri tem vedno zastopal koristi kmeta. Zato pa naj dajo glasove g. Lenarčiču vsi tisti, katerim je narodnogospodarsko vprašanje prva stvar. Zato se nadejamo, da se volilni možje bodoči terek zjedinijo za gospoda Josipa Lenarčiča.

Katoliška stranka pa ima dva svoja kandidata. Sprva se je mislilo postaviti za kandidata deželnega poslanca gosp. Žitnika. Zaupni možje so bili največ zanj. Nekateri mogočni možje pri tej stranki, mej drugim g. škofov tajnik Šiška, so pa postavili samovoljno za kandidata odvetnika dr. Ivana Šušteršiča, o katerega narodnem prepričanju celo njega lastni somišljeniki dvomijo. Pa tudi v oklicu, v katerem se priporoča dr. Šušteršič, se narodnost ne omenja. Pozneje je pač dr. Šušteršič razvil program, v katerem govori o narodnosti, a se ve, da prihaja to le od tod, ker se je začela silna agitacija v lastni stranki proti njemu.

Tisti, ki niso zadovoljni z njegovo kandidaturo so postavili za kandidata zdravnika dr. Gregoriča, dosedaj jednega najdelavnejših članov katoliške stranke, ko je dr. Žitnik vsled pritiska se kandidaturi odpovedal. O dr. Gregoriču ne dvomimo, da je naroden, a če bode jugoslovanskemu klubu pristopil je pa vsekako še malo negotovo. Poleg tega pa kmetijskih razmer tako dobro ne pozna, ko g. Lenarčič. Zato ga mi tudi priporočati ne moremo. Seveda pri morebitni ožji volitvi se bodo narodni volilci morali odločiti zanj.

Veleposestvo in liberalna stranka.

Na Gorenjem Avstrijskem so liberalni veleposestniki sklenili kompromis s konservativnim veleposestvom, v katerem so popolnoma zatajili svoja liberalna načela. Za dva mandata so zatajili ves svoj program. Da tako postopanje ne more vzbujati zaupanja v liberalni stranki do veleposestnikov je čisto naravno. Sicer pa veleposestniki nikdar niso bili liberalni. Podpirali so liberalce jedino zaradi tega, ker so mislili, da tako najbolje varujejo svoje stanovske koristi. Ko so se razmere premenile, pa so jo potegnili s konservativci. Konservativna stranka jako dobro brani koristi veleposestva, tako je pokazala ko je šlo za odpis zemljiškega davka in pa za premije za izvoz sladkorja. Da se take stranke veleposestniki radi oklenejo je čisto naravno.

Moravsko liberalno veleposestvo je izdalo neki volilni oklic, v katerem se govori že o nekakem zjedinenju vseh veleposestnikov v varstvo njih stanovskih koristij. S tem je pač jasno izražena vsa sebičnost te skupine. Dolžnost deželnih in državnih poslancev pa ni le varovati koristi jednega sloja, temveč cele dežele in države. To je pa v posebni vrsti še dolžnost zastopnika veleposestnikov. Njim se je dalo nerazmerno veliko mandatov in to jedino zaradi tega, ko se je o njih mislilo, da bodo vedno najzvestejša opora vsej državi. Sedaj pa hočejo to moč, ki se je jim dala izkoristiti v svoje koristi. Veleposestvo postavilo se je torej popolnoma na stališče židovstva, ki tudi vse presoja le s svojega sebičnega židovskega stališča.

Govori se, da vlada deluje na to, da se v državnem zboru osnuje nekaka stranka veleposestnikov. V njej bi bili zbrani konservativni in liberalni veleposestniki. Pridružili bi se pa njim še lahko nekateri, kateri se po nazorih vjemajo ž njimi. Menda drugi zastopniki velicega kapitala. Po našem mnenju je osnova take stranke lahko mogoča, kajti politična načela ne bodo veleposestnikom delale pri tem nobene ovire. Obe stranki veleposestva je tudi dosedaj že vodil egoizem. Če so Schwarzenberg in drugovi bili za češko državno pravo, jih pri tem ni vodila ljubezen do češkega naroda, katerega jezika se niti naučili niso, temveč ker so se nadejali, da bodo v obnovljeni češki državi imeli prvo besedo. Auerspergi so pa nekoliko bolje poznali duh časa in so si centralizem izkoristili v svoje namene. In res se je vladalo v Avstriji vedno po željah veleposestnikov.

Ker so liberalni veleposestniki le preveč kazali svojo sebičnost, so podkopali z židi vred zaupanje liberalni stranki. Misliti se je začelo nato, da se osnuje posebno ljudsko napredno stranko, pri kateri ne bodo imeli več vodstva veleposestniki. To je v veleposestniških krogih vzbudilo malo nevoljo. Chlumecky je v svoji zviti glavi že bil izumil načrt, kako da dobi v svoje roke vodstvo nove stranke. V svojem listu je obetal novi stranki prijateljstvo in zvestobo liberalnega veleposestva. Dobil je pa bil kaj rezek odgovor, v katerem se mu je dalo razumeti, da se na njegovo pomoč ne računa. S tega časa pa liberalni veleposestniki gledajo, da se zblížajo s konservativnimi.

Liberalni listi sedaj grozno mahajo po liberalnem veleposestvu. Očitajo mu, kako je oviralo liberalno stranko, da bi bili Nemci brez njega mnogo več dosegli. Mi ne gojimo simpatij niti za konservativno niti za liberalno veleposestvo, a reči pa moramo, da v narodnem oziru se pa Nemci proti veleposestvu nimajo pritoževati. V tacih stvareh jih je vedno zvesto podpiralo. Nemško prvenstvo v Avstriji se opira baš na moč veleposestva. Veleposestvu se imajo Nemci zahvaliti, da so imeli večino v češkem in celo kranjskem deželnem zboru, da jo imajo še sedaj v moravskem in šleškem, ki sta tudi po večini prebivalstva slovanski pokrajini. Vsi veleposestniki so največ nemški vzgojeni in so to tudi kazali, če tudi

so tako vedno hoteli kot posebna kasta veljati. Zaradi tega nimamo Slovani povoda se žalostiti, če se liberalni Nemci ločijo od veleposestnikov. Če veleposestniki nehajo podpirati Nemce, pa je neha tisto nemško prvenstvo, posebno ker že židje obračajo Nemcem hrbet.

V narodnogospodarskem oziru veleposestniška kurija ne bode ugodno uplivala, a je upati, da se jej bodo vse stranke jele odločno upirati, ko ne bodo več z veleposestniki tako tesno zvezane in bodo videle, da zastopniki veleposestva ne poznajo drugih kakor svoje stanovske koristi. Razpor, ki se začinja v nemški liberalni stranki, utegne biti velikega pomena za daljni politični razvoj v naši državi.

Politični pregled.

Volitve na Koroškem. — Slovenci so na Koroškem v kmetskih občinah zmagali s tremi kandidati, poleg tega je pa še jeden konservativni Nемец voljen s slovenskimi glasovi. Nemški konservativci niso dosegli prav nobenega uspeha. Jedino jeden šmohorski mandat so dobili, pa le s pomočjo Slovencev. Nemška konservativna stranka na Koroškem nima najmanjše opore. Duhovščina pri koroških Nemcih tudi nima upliva. Za škofov pastirski list se ljudje niso nič zmenili. Slovenci nimajo od kompromisa s konservativnimi Nemci nobenega dobička. Da niso sklenili kompromisa, bili bi v šmohorskem okraju zmagali najbrž z dvema slovenskima kandidatom, kajti Nemcev ni dosti prišlo volit. V beljaškem volilnem okraju so zmagali narodni Nemci. V tem okraju sta od konservativne strani bili postavili za kandidata jednega Slovence in jednega Nemca. Ta dva kandidata sta propala, ker nobeden Nемец ni konservativno volil.

Volitve na Štajerskem. — V kmetskih občinah voljeni so vsi slovenski kandidatje. Manjšo srečo so pa imeli nemški konservativci. Nadejali so se, da pridobe še kak mandat, a je p išlo drugače. Zgubili so dva mandata. V graški okolici je zmagal konservativni kmet Kaltenegger le še z naznatno večino, dočim je dosedaj vselej bil voljen z ogromno večino. Če se tudi veliko govori in piše o napredku katoliške ideje, vendar na Koroškem in Štajerskem ni nič napredovala.

Primorsko politično društvo »Edinost« je na občnem zboru, vzprejelo naslednje resolucije: I. Politično društvo „Edinost“, zbrano na občnem zboru dne 30. avg. 1896, obžaluje, da c. kr. vlada na mnogobrojne pritožbe in prošnje v teh zadnjih letih — kakor bi bila dolžna — ni niti za korak premenila sistema vladanja, koji sistem zaprečuje hrvastko-slovenskemu narodu v Primorju vsaki napredek v jezikovem pogledu, a preti celo samemu obstanku narodnosti ter dopušča stanje, ki se uprav neznosno, kakor kaže najnoveji slučaj v Lošinu. II. Politično društvo „Edinost“ pričakuje, da bode c. kr. vlada povodom predstojećih volitev v državni zbor strogo vršila zakon ter da kmečkemu prebivalstvu omogoči svobodo volitev s tem, da v občinah, kjer so kmečke združene z mestnimi, ustanovi volilne sekcije na pristopnejih krajih izven mest. III. Politično društvo „Edinost“ pričakuje, da se bodo Hrvati in Slovenci v Primorju povodom predstojećih volitev borili z vsemi silami, da si izvolijo svojih narodnih zastopnikov in da pokažejo s tem, da so Goriška, Trst in Istrija njihova last, a oni da niso barbari, koje treba zaustaviti na Alpah, kakor je bilo tako objavljeno na skupščini političnega društva italijanskega, obdržavani v Lošinu dne 20. junija 1896. IV. Politično društvo „Edinost“ smatra za neobhodno potrebno, da se vsi narodni zastopniki iz Dalmacije, Istre, Trsta, Gorice, Kranjske, Štajerske in Koroške v

bodočem parlamentu združijo v jeden klub v obrambo narodnosti in za gospodarski prosep. V. Z ozirom na to, da se imajo skoro vršiti volitve za državni zbor, nalaga se odboru političnega društva „Edinost“, da v Trstu čim preje sestavi centralni, v pokrajini pa krajne volilne pododbore. VI. Občni zbor političnega društva „Edinost“ je vsprejel nastopno resolucijo na željo navzočih okoličanov tržaških: Sedanja uprava tržaške okolice in njena odvisnost od mesta je škodljiva prebivalstvu te okolice. Za duševni in gmotni napredek je torej neobhodno potrebno, da se da prebivalcem tržaške okolice samostojnost v opravljanju občinskih zadev.

Dr. Lueger — nasprotnik Slovanov. — Te dni je bil na Dunaju neki shod delavcev, da so se posvetovali o zavarovanju proti nezgodam. To zborovanje je bilo v dvorani mestne hiše. Podžupan dr. Lueger je pa dvorano prepustil delavcem le s pogojem, da se bode na shodu le nemški govorilo. Tako postopa tisti dr. Lueger, katerega bi radi nekateri naredili za prijatelja Slovanov. To je pač jasan dokaz, da so dunajski krščanski socijalisti v narodnem oziru nemški nacionalci. Kdor dela mej krščanskimi socijalisti in nemškimi nacionalci kak razloček, vedoma ljudi slepi.

Krščanski socijalisti in mali obrtniki. Dr. Lueger je obetal, da se bodo vsa večja dela nadrobno oddajala, da jih bodo mogli prevzemati mali obrtniki, ko je agitoval za svojo stranko. Sedaj je dr. Lueger dunajski podžupan, v resnici le on vodi županske posle. Zadnje dni se je razpisala oddaja nekega večjega dela, a vkupe. V mestnem zboru je nekdo zaradi tega interpeloval in podžupan dr. Lueger mu je odgovoril, da tehnični oziri zahtevajo, da se dela vkupno oddajajo. Odgovor vreden vsacega židovskega liberalca.

Krščanski socijalizem in delavci. — V josefstadtskem okrajnem zastopu na Dunaju sede sami krščanski socijalisti. Nekdo je bil tako najiven, da je v tem zboru predlagal, naj bi se delalo na to, da se grade hiše za delavska stanovanja. Ta predlog je pa te krščanske može močno vznemiril. Vsi so zatrjevali, da so na Dunaju stanovanja še mnogo prepoceni in taci delavskih hiš ni potreba. Potem bi hiše dosti ne nesle. Gospodje so namreč vsi hišni gospodarji. Iz njih govorov je bilo posneti, da se takoj odpovedo krščanskemu socijalizmu, ako bi krščanskosocijalna stranka hotela skrbeti za ceneja stanovanja. Videlo se je, da je na Dunaju krščanski socijalizem se le v toliko ukoreninil, kolikor ljudje od njega pričakujejo dobička. Drugače so pa tistega mnenja, kot so bili poprej, ko so liberalce volili.

Italija. — Mir mej abesinskim kraljem Menelikom in Italijo je baje sklenjen. Menelik je zahteval 2 milijona lir kot odškodnino za vzdržavanje laških ujetnikov. Mir se je sklenil s posredovanjem Rusije. — Dne 20. septembra je Italija običajno slovesno praznovala obletnico prisvojenja Rima. Kralj Umberto je na brzojavko podžupana rimskega poudarjal v svojem odgovoru nerazdružljivost Rima od naroda in dinastije.

Turčija. — Proti zdivjanostim v Turčiji zlasti v Carigradu je nastopila Anglija kaj resno. Lotila se je dela, da naj bi se pereče turško vprašanja rešilo s tem, da se odstavi sultan. Angleški listi so minoli teden sila ostro pisali proti Turčiji in odločno zahtevali resnih korakov proti turški upravi, čez toliko grozovitostij se ne more izvršiti v največjem boju, ki bi morebiti nastal vsled Turčije mej velevlastmi, kakor se jih dogaja sedaj pod turško vlado. Računali so pač Angleži pri vsem tem, da jih bodo podpirale tudi druge velevlasti zlasti Rusija. Ker se pa Rusija, Avstrija in druge velevlasti niso odzvale napominanemu odločnemu predlogu Angležev, da naj bi se Turčije z vso resnobo prijele, je tudi Anglija odjenjala, ker se na svojo pest ne upa ničesar storiti. Da na se niso velevlasti pridružile Angliji, je vzrok to, da Angliji noben ničesar ne zaupa, ker je presebična in bi najbrže zato upozorila kako komedijo v Turčiji, da bi sama imela od vsega kak dobiček. Na vresničitev nakan Anglije je bil